

*П. В. Дейнека,
студентка V курсу 3 групи
міжнародно-правового факультету,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, м. Харків*

ПЕРЕВИЩЕННЯ МЕЖ ПРИ ЗАСТОСУВАННІ ЗАХОДІВ ФІЗИЧНОГО ВПЛИВУ В УСТАНОВАХ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ

Розглядаючи питання застосування заходів фізичного впливу, слід погодитися з думкою О.В. Лисоседа про те, що останні належать до крайніх та виняткових заходів забезпечення режиму у тих випадках, коли в інший спосіб неможливо підтримати належний порядок виконання і відбування покарання у виді позбавлення волі [1, с. 56]. Під час виконання своїх службових обов'язків працівниками трапляються такі випадки, що можуть призвести до загрози життю персоналу або інших засуджених, при яких неможливо обійтись без застосування таких засобів, проте необхідно дотримуватись вимог закону та не виходити за його межі. В практиці відомі випадки, коли співробітники зловживають цим правом шляхом здійснення неправомірного фізичного впливу на засуджених, через що настають тяжкі наслідки [2, с. 271].

Персонал пенітенціарних закладів має право застосовувати заходи фізичного впливу, у тому числі прийоми рукопашного бою, до осіб, позбавлених волі, якщо вони чинять фізичний опір персоналу колонії, злісно не виконують його законні вимоги, проявляють буйство, беруть участь у масових заворушеннях, захваті заручників або чинять інші насильницькі дії, а також у разі втечі з-під варти з метою припинення вказаних протиправних дій, а також запобігання заподіянно цими особами шкоди оточенню або самим собі {ч. 1 ст. 106 Кримінально-виконавчий кодекс України (далі – КВК України) [3] та Розділ XX Правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань [4]}.

Рішення про застосування заходів фізичного впливу посадові особи пенітенціарних закладів приймають самостійно. Час початку та інтенсивність застосування визначаються з урахуванням обставин, що склалися на момент вчинення непокори засуджених, характеру правопорушення та особи правопорушника.

Вчиненню таких дій передують заходи попередження про такий намір, а саме співробітники повинні застосувати ненасильницькі методи впливу, такі, як умовляння, переконання, а якщо й ці дії не дають бажаного результату, то вони змушені застосувати силу.

У разі неможливості уникнути застосування заходів фізичного впливу вони не повинні перевищувати міри, необхідної для виконання покладених на персонал установи обов'язків, і мають зводитися до завдання найменшої шкоди

здоров'ю ув'язнених та засуджених [5, с. 99].

Досліджуючи питання насильства в установах виконання та відбування покарань, слід зазначити, що в порівнянні з попередніми роками рівень незаконного застосування сили значно знизився. Це пов'язано із посиленням громадського контролю та розробкою комплексних обласних програм щодо забезпечення правопорядку на певних адміністративно-територіальних одиницях.

Наприклад, рішенням Сумської обласної ради від 25.03.2016 р. затверджено комплексну правову програму «Правопорядок на 2012-2020 роки», в якій визначається способом розв'язання проблеми утримання засуджених – сприяння з боку держави в особі компетентних органів спостережним комісіям та об'єднанням громадян у здійсненні громадського контролю за дотриманням прав засуджених під час виконання кримінальних покарань [6].

Таким чином, завданням кримінально-виконавчого права та законодавства є виправлення та ресоціалізація засуджених, повернення особи в соціум, а не спричинення шкоди чи приниження її честі та гідності. Отже, правомірність застосування фізичного впливу щодо осіб, які перебувають в установах виконання покарань, полягає у додержанні з боку працівників цих установ спеціальних норм законодавства, а також у здійсненні організаційних і тактичних дій, які не виходять за межі моралі та закону.

Список літератури

Лисодед О. В. Режим у колоніях та засоби його забезпечення / О. В. Лисодед // Засоби виправлення і ресоціалізації засуджених до позбавлення волі: монографія / за заг. ред. А. Х. Степанюка. – Харків, 2011. – Розд. 1. – С. 20–80.

1. Кадиров В. С. Особливості застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів та вогнепальної зброї в установах виконання покарань / В. С. Кадиров, О. О. Сушков // Порівняльне-аналітичне право. – 2016. – № 1. – С. 271–274.

2. Кримінально-виконавчий кодекс України: Закон України від 11.07.2003 р. // Відом. Верхов. Ради. – 2004. – № 3-4. – Ст. 21.

3. Наказ Міністерства юстиції України від 29.12.2014 р. № 2186/5 про затвердження правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1656-14>

4. Права людини за ґратами: практ. посіб. / О. О. Федорук, І. С. Яковець. – Київ: Асоціація УМДПЛ, 2016. – 256 с.

5. Рішення Сумської обласної ради сьомого скликання від 25.03.2016 р. про затвердження комплексної правової програми «Правопорядок 2016-2020 роки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

*К. В. Дорощенко,
студентка V курсу 16 групи
Інституту підготовки кадрів
для органів юстиції України,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, м. Харків*

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НЕСПЛАТУ АБО УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ШТРАФУ

Вступ України до Ради Європи у 1995 р. зумовив суттєві зміни кримінальної політики, одним з основних напрямків якої обрано гуманізацію кримінального покарання.

На сьогодні штраф як вид кримінального покарання у боротьбі зі злочинністю в Україні відіграє одну з провідних ролей. Він належить до покарань, які є найпоширенішими в санкціях статей Особливої частини Кримінального кодексу України (далі – КК України), що зумовлює часте його застосування як кримінального покарання.

Відповідно до положень ч. 1 ст. 53 КК України штраф – це грошове стягнення, що накладається судом у випадках і розмірі, встановлених в Особливій частині цього Кодексу, з урахуванням положень ч. 2 цієї статті [1].

Отже, штраф виступає видом покарання, який передбачає обмеження майнових прав засудженого і полягає в грошовому стягненні, що накладається судом у випадках і межах, встановлених в Особливій частині КК України.

Тому актуальним є вивчення проблеми виконання покарання у виді штрафу, відповідальності засудженого у разі несплати штрафу (або чергового платежу) та ухилення від його сплати.

У даному контексті необхідно відмежовувати несплату засудженим штрафу у випадку відсутності реальної можливості його сплати та несплату його в результаті ухилення, тобто коли засуджений свідомо, маючи реальну можливість сплатити штраф, не виконує покладеного на нього обов'язку.

Порівнюючи несплату штрафу й ухилення від сплати, слід вказати, що останнє становить більшу небезпеку для держави і суспільства, а отже, така особа у другому випадку має нести більшу відповідальність за діяння.

При дослідженні чинного законодавства з даного питання легко помітити досить цікаву ситуацію. Так, щодо несплати штрафу у ч. 3 ст. 26 Кримінально-виконавчого кодексу (далі – КВК) закріплено, що у разі несплати засудженим штрафу у строк суд за поданням кримінально-виконавчої інспекції розглядає питання про розстрочку виплати несплаченої суми штрафу або заміну несплаченої суми штрафу покаранням у виді громадських, виправних робіт або позбавлення волі відповідно до закону [2].

Заміна штрафу можлива лише тоді, коли суд встановлює відсутність підстав для застосування розстрочки його виплати, а вирішення питання про те,

яким саме видом покарання замінюється (громадськими, виправними роботами чи позбавленням волі), залежить від розміру несплаченого штрафу. При цьому до уваги береться не той розмір штрафу, який було первісно призначено вироком суду, а та його конкретна сума, яку не було сплачено на момент розгляду судом питання про заміну.

Несплату штрафу, тобто об'єктивну неможливість його сплатити, слід відрізняти від ухилення від виконання цього покарання, коли засуджений вчиняє умисні дії, спрямовані на невиконання покладеного на нього вироком суду обов'язку сплатити штраф (приховує заробіток, заощадження, змінює місце проживання тощо) [3, с. 168–172]. Ухилення від сплати штрафу, призначеного як основне чи додаткове покарання, тягне за собою відповідальність за ч. 1 ст. 389 КК України.

У той же час КК України передбачає, що ухилення засудженого від сплати штрафу карається виправними роботами на строк до двох років або обмеженням волі на той самий строк [1].

Отже, виникає абсурдна ситуація, коли у разі ухилення від виконання покарання законодавець передбачає менш суворе покарання, ніж при реальній неможливості його виконати.

Враховуючи викладене вище, необхідно, по-перше, переглянути відповідальність засудженого за неспроможність сплати штрафу та ухилення від його сплати, тобто узгодити ст. 26 КВК України та ст. 389 КК України у частині відповідальності за несплату штрафу або його частини та ухилення від сплати. По-друге, конкретизувати, у яких випадках особа вважається такою, яка ухиляється від сплати штрафу, оскільки на сьогодні в жодному з нормативних актів немає визначення поняття «ухилення від сплати штрафу», що суттєво ускладнює процедуру притягнення особи за дане порушення.

Список літератури

1. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>
2. Кримінально-виконавчий кодекс України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>
3. Саверин О. О. До проблеми виконання покарання у виді штрафу / О. Саверин // Вісник кримінологічної асоціації України. – 2013. – № 5.
4. Аналіз застосування судами такого виду кримінального покарання, як штраф // Вісник Верховного Суду України. – 2015. – 5 (177).
5. Черненко М. П. Виконання майнових покарань / М. П. Черненко. – Харків: СПД ФО Вапнярчук Н.М., 2006. – 176 с.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**КАФЕДРА КРИМІНОЛОГІЇ
ТА КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ПРАВА**

***ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ***

*Матеріали круглого столу
студентів, аспірантів, молодих учених*

(4 квітня 2017 року, м. Харків, Україна)

ТОМ 1

Харків
2017

УДК 343.8
ББК 67.309 (4УКР)

Організаційний комітет:

Гетьман А. П. – голова організаційного комітету, проректор з наукової роботи Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України;

Головкін Б. М. – заступник голови організаційного комітету, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Ткачова О. В. – відповідальний секретар, кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Автухов К. А. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Таволжанський О. В. – кандидат юридичних наук, асистент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Перспективи реформування кримінально-виконавчої системи України: матеріали круглого столу студентів, аспірантів, молодих вчених (4 квітня 2017 року, м. Харків): в 2т. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого; за ред. А.П. Гетьмана, Б. М. Головкіна та інш. – Харків : Юрайт, 2017. – Т1 ., – 251 стр.
ISBN – 978-966-2740-95-0

У збірник увійшли наукові доповіді та тези виступів учасників круглого столу, присвяченого перспективам реформування кримінально-виконавчої системи України.

Матеріали подані в авторській редакції.

The collection made scientific reports and abstracts of the participants of the round table devoted to the prospects of reforming the penal system of Ukraine. Materials for were presented by the authors.

ISBN – 978-966-2740-95-0

УДК 343.8
ББК 67.309 (4УКР)

© Гетьман А.П., Головкін Б.М. та інш., 2017
© “Юрайт”, 2017

ЗМІСТ

Андрєєв Є. О.	Гуманізація кримінально-виконавчого законодавства.....	3
Атрєп'єва М. Р.	Актуальні проблеми виконання та відбування покарань у місцях позбавлення волі.....	7
Біленький Д. В.	Перспективи реформування кримінально-виконавчої системи України: щодо внесення змін до «Закону Савченко».....	10
Бойко В. О.	Поняття «злісне порушення встановленого порядку відбування покарання»: спірні моменти.....	13
Борох Ю. О.	Реалізація принципу справедливості під час відбування покарання.....	16
Бумба О. А.	Пробачія та стан упровадження в Україні.....	19
Васюк О. О.	Проблемні питання виконання покарання у виді штрафу.....	23
Вручинський Д. Г.	До питання визначення законного інтересу засуджених.....	28
Гавенко Т. Ю.	Проблеми виконання покарання у виді довічного позбавлення волі.....	31
Герасименко С. С.	Спонування засуджених до зразкової поведінки: метод «батоба» чи «пряника»?.....	35
Горшкова Я. С.	Про деякі проблемні питання, що виникають під час виконання покарання у вигляді штрафу.....	39
Дейнека П. В.	Перевищення меж при застосуванні заходів фізичного впливу в установах виконання покарань.....	43

Дорощенко К. В.	Відповідальність за несплату або ухилення від сплати штрафу.....	45
Дубанич М. Ю.	Правовий статус засуджених: до питання конституційного забезпечення права на працю засуджених до позбавлення волі.....	47
Дубровін С. І.	Використання категорії «ресоціалізація» стосовно неповнолітніх засуджених: окремі аспекти.....	50
Євтушенко Д. О.	Процес ресоціалізації неповнолітніх, звільнених з установ виконання покарання.....	53
Загурська А. В.	Щодо права засуджених на листування..	56
Зайкова Я. Ю.	Ресоціалізація при відбуванні покарання у виді арешту та обмеження волі: порівняння ефективності.....	60
Зосіч М. Ю.	Звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають малолітніх дітей.....	64
Кирилюк С. О.	Надання державній кримінально-виконавчій службі слідчих функцій.....	68
Кишеня В. С.	Наглядова пробація у Сполучених Штатах Америки. Перспективи застосування іноземного досвіду в Україні.....	72
Клименко С. С.	Проблемні питання звільнення від відбування покарання вагітних жінок.....	75
Клімашевський В. Д.	Проблемні питання процедури помилування в Україні.....	79
Коваль В. В.	Перспективи створення подвійної системи регулярних пенітенціарних інспекцій в	

	Україні з урахуванням досвіду зарубіжних країн.....	83
Козаченкова Д. С.	Щодо законних інтересів як елементу правового статусу засуджених.....	87
Козачок М. М.	Проблеми виправлення та ресоціалізації засуджених.....	89
Козій Н. А.	Введення інституту приватного виконання рішень.....	92
Крячко Л. Ю.	Особливості правового регулювання користування засудженими глобальною мережею Інтернет.....	96
Кудрявцева В. В.	Умови праці засуджених до позбавлення волі: деякі питання	100
Левандовська І. В.	Громадські роботи: міжнародний досвід і Україна.....	103
Левіна О. О.	Тактика виявлення осіб, схильних до суїциду. Профілактика суїцидів серед засуджених та осіб, взятих під варту...	107
Лисенко О. Е.	Розбіжності у визначенні поняття «громадські роботи» за Кримінальним та Кримінально-виконавчим кодексами України.....	110
Лукашова Є. В.	Соціально-виховна робота із засудженими (мета та способи).....	115
Малиш С. С.	Окремі аспекти соціально-виховної роботи з неповнолітніми, засудженими до позбавлення волі.....	119
Мартинюк Н. В.	Прихована проблема відповідальності осіб за ухилення від відбування покарання у виді громадських робіт.....	123
Масловська Ю. Ю.	Працевлаштування осіб, звільнених з місць позбавлення волі: окремі аспекти..	126
Мельник М. Г.	Застосування фізичного впливу,	

	спеціальних заходів, зброї до засуджених.....	129
Мешков С. В.	Ресоціалізація неповнолітніх засуджених.....	132
Мироненко А. А.	Міжнародний досвід пробації.....	134
Моржановська А. І.	Право на користування Інтернетом засуджених, які відбувають покарання, пов'язані з позбавленням волі.....	138
Насібулліна Н. Р.	Цілі покарання.....	141
Носач Є. О.	Досудова пробація як елемент оновлення системи юстиції України.....	146
Павельчук Д. А.	Виховання та перевиховання засуджених до позбавлення волі.....	147
Павленко В. О.	Чи можливе виправлення осіб, засуджених до довічного позбавлення волі?...	151
Павлуцька В. І.	Цілі покарання та кримінально-виконавчого законодавства.....	154
Пастушок Б. М.	Виправлення і ресоціалізація засуджених.....	157
Певень М. М.	Проблеми здійснення процедури помилування в Україні.....	160
Пищик К. О.	Спірні питання запровадження слідчих підрозділів Державної кримінально-виконавчої служби.....	163
Рева Н. М.	Щодо питання застосування громадських робіт.....	166
Романченко Д. І.	Щодо питання про міжнародно-правові правила поведіння із неповнолітніми засудженими.....	169

Руденко А. М.	Діяльність громадських організацій та їх вплив на кримінально-виконавчу систему України.....	173
Самойленко М. С.	Проблемні питання оцінки ефективності роботи органів і установ виконання покарань.....	177
Святокум А. Ю.	Запровадження центрів пробації для неповнолітніх осіб.....	181
Сергієнко В. М.	Місце суспільно корисної праці в системі заходів ресоціалізації засуджених до позбавлення волі	184
Синявський М. А.	Виправлення засуджених до позбавлення волі : міф чи реальність?...	189
Слюсар Д. Ю.	Впровадження приватних установ виконання покарання в Україні.....	192
Смиковська А. М.	Місце духовної та благодійної опіки церков у системі виховного впливу на засуджених осіб.....	194
Тарапунець В. В.	Загальна характеристика покарання у виді виправних робіт та відмежування його від виправних робіт як адміністративного стягнення.....	197
Тертична А. А.	Інститут пробації: необхідність подальшого впровадження в Україні.....	201
Ткачова А. С.	Виконання покарання у виді арешту: проблемні питання.....	204
Ткачук А. О.	Право засуджених на користування глобальною мережею Інтернет – нові можливості для ресоціалізації та соціальної адаптації засуджених.....	207
Федорець А. Є.	Інститут закінчення строків давності виконання обвинувального вироку як підстава для звільнення особи від	

	відбування покарання.....	210
Хакімова М. Т.	Порівняльний аналіз застосування заходів безпеки в установах виконання покарань України та Естонії.....	21
Харченко Я. Є.	Щодо питання реалізації досудової пробації 17 в Україні.....	
Шевченко А. І.	Кримінально-виконавча характеристика засудженої особи.....	221
Шпарага Д. Ю.	Умовно-дostroкове звільнення від відбування покарання.....	225
Штефан Є. О.	Форми впливу соціально-виховної роботи на засуджених до довічного позбавлення волі.....	290
Штокало Т. В.	Соціально-виховна робота із засудженими до позбавлення волі.....	233
Шутов Д. К.	Деякі проблеми покарання у виді виправних робіт.....	236
Шутова Л. М.	Міжнародно-правовий аспект виконання громадських робіт.....	239
Ярова А. В.	Громадський вплив як засіб ресоціалізації засуджених.....	243

Наукове видання

***ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ***

*Матеріали круглого столу
студентів, аспірантів, молодих учених*

(4 квітня 2017 року, м. Харків, Україна)

Відповідальний за випуск: Головкін Б. М.

Підп. до друку 26.05.2017. Формат 60x84¹/₁₆. Папір офсетний.

Друк: ризограф. Ум. друк. арк. 17,5. Облік.-вид. арк. 12,93.

Тираж 30 прим. Зам. № 114911. Ціна договірна.

Друкарня «Аладин-Принт»

61023, м. Харків, вул. Сумська, 4, оф. 8

Тел.: (057) 764-72-11 <http://aladdin-print.ua>

Свідоцтво про державну реєстрацію В00 № 966600 від 28.03.2003 р.